

Drømmer, eventyr og engler

Astri Hognestad

Drømmer gir viktig informasjon, ikke bare til terapeuten, men også til klienten. I en terapisisituasjon kan brokker av eventyr og fortellinger om religiøse erfaringer ha en lignende funksjon.

ÅNDELIGE ERFARINGER: Fra et jungiansk perspektiv er det mulig å se engler som et symbol på psykiske krefter som en person ellers ikke er i berøring med, skriver Astri Hognestad. Foto: YAY Micro

Anne Grete Hollup har i septemhernummeret av Tidsskriftet skrevet en anmeldelse som jeg satte stor pris på av min bok *Den gåtefulle kraften i drømmer og eventyr* (Flux, 2008). Det gleder meg at bruk av drømmer i klinisk arbeid synes å være et viktig tema også for Hollup, og hun mener generelt at «pasienters drømmer altfor sjelden blir et viktig fokus og tilfang i terapien».

Drømmer gir viktig informasjon, ikke bare til terapeuten, men også til klienten, som lettere kan forholde seg til et problem, en innsikt, et potensial når det kommer fra henne/ham selv. Drømmer setter ofte noe i bevegelse. Men det krever selvsagt et stykke arbeid for å kunne bruke en drøm konstruktivt. Samtidig er det viktig å være oppmerksom på at en del klienter med tidlige skader ofte ikke er i stand til å forholde seg til symboler før etter en lang prosess.

Eventyr

Eventyr har Hollup aldri hatt særlig sans for, skriver hun, og min bok inneholder et norsk og et pakistansk eventyr som jeg gir en psykologisk tolkning av, og jeg knytter tolkningen til noen kliniske eksempler. Det hender at klienter ikke husker drømmer, men de husker av og til et favoritteventyr

fra barndommen. Det viser seg mange ganger at dette favoritteventyret nettopp uttrykker deres grunnleggende problematikk i livet når man utforsker det videre. Når en klient altså snakker om et eventyr, eller bare husker et bruddstykke fra et eventyr, eventuelt en annen fortelling, så er det mulig å forstå dette på samme måte som en drøm.

Jeg husker også en klient som jeg arbeidet med over lang tid og der arbeidet på et tidspunkt syntes fastlåst. Klienten uttrykte voldsom aggresjon gjennom kroppsspråket, men forble stum og lukket selv etter alle mine terapeutiske innspill. Da dukket eventyret om Tornerose opp i meg som en metafor for det som skjedde. Nærmest i oppgitthet sa jeg til slutt at jeg følte meg som prinsen som forsøkte å trenge gjennom tornehekken for å komme inn til prinsessen, men som måtte gi opp fordi han stakk seg til blods. Samtidig sa jeg at jeg ville vente utenfor hekken til den bøyde seg til side av seg selv. Den intervensjonen traff, og klienten forsto umiddelbart hva jeg mente. Fordi jeg brukte et bilde fra et eventyr ble det ufarlig å forholde seg til mitt budskap om at jeg opplevde henne som rasende (tornehekken). Det ble et vendepunkt.

Ut fra slike erfaringer opptar eventyrene meg, og derfor er det viktig for meg å lære å forstå symbolinnholdet i dem og å formidle dette videre. Jeg tror vi kan bruke enhver fortelling, film, bok, som metaforer eller symboler og tolke dem på samme måte som drømmer.

Engler

Når Hollup leser det jeg har skrevet om engler, så uttrykker hun skepsis, og interessen daler enda et hakk. Når jeg leser det kapitlet nå i ettertid, kan jeg forstå Hollups reaksjon. Jeg har uttalt meg uklart og tvetydig. La meg forsøke å klargjøre.

I arbeidet med drømmer på det personlige planet kan vi si at de kompenserer (i betydningen utfyller og korrigerer) den bevisste forståelsen av et problem, et livstema eller en situasjon. De kan vise noe personen ikke er i stand til å se med en rasjonell tilnærming til temaet. Noe av det samme skjer på et samfunnsplan. Enhver tidsepoke er preget av bestemte holdninger og innstillinger, og når disse blir ensidige, og viktige sider av livet blir utelatt, kan det synes som om det ubevisste kompenserer denne ensidigheten gjennom «nye» symboler som kommer frem i litteratur, film og annen kunst. Eksempelvis uttrykker *Ringenes herre*, *Harry Potter* og *Star Wars* en magisk verden full av symboler som vi kan se på som en slik kompensasjon. Det er mulig å forstå symbolene i disse fortellingene på samme måte som drømmer, bortsett fra at de personlige assosiasjonene ikke vil være de samme som i arbeidet med en drøm. De er arketypiske, uttrykker grunnleggende temaer i livet generelt.

Forståelse for ulike erfaringer

Opptattheten av engler i vår tid, aktualisert blant annet gjennom Märtha Louises «engleskole», kan være et annet slikt uttrykk som kompenserer for ensidighet i vårt samfunn. Det er, sett ut fra et jungiansk perspektiv, mulig å se «engler» som et symbol på andre psykiske krefter i personligheten som en person ellers ikke er i berøring med. Engler, hvordan man enn forstår fenomenet, er et tema i vår tid.

Mitt anliggende er å kunne ha en forståelsesramme når mennesker i terapi forteller om erfaringer med engler

Mitt anliggende er å kunne ha en forståelsesramme for slike erfaringer når mennesker forteller om dem i terapi. Som terapeuter kan vi ikke avvise erfaringer som er viktige for klienten, uten å stå i fare for å forsterke hans eller hennes tidligere negative erfaringer med omsorgspersoner.

Jeg mener at vi heller ikke kan kategorisere slike erfaringer utelukkende som uttrykk for en personlighetsproblematikk og tolke dem som flukt, selv om de i noen tilfeller også kan være det. Som terapeut er det selvsagt viktig å kunne skjelne mellom ulike typer erfaringer, om de er konstruktive, eller om de for eksempel fører en person inn i en regresjon.

Åndelige erfaringer

For meg har den analytiske (jungianske) psykologi blitt en konstruktiv forståelsesramme ikke bare for opplevelser av engler, men for det vi kaller religiøse eller åndelige erfaringer overhodet. Ut fra denne modellen kan vi forstå engler og andre religiøse uttrykk som arketypiske symboler som kan dukke opp når et menneske befinner seg i en krise eller står i avgjørende valgsituasjoner. Det ubevisste kompenserer (fortsatt i betydningen utfyller og/eller korrigerer) den bevisste innstillingen med et symbol som kan utvide perspektivet i en vanskelig livssituasjon, og det aktiverer andre krefter enn de personen vanligvis er i kontakt med.

Jeg håper disse linjene har klargjort mitt ståsted noe bedre. Og jeg takker Anne Grete Hollup for muligheten til å tenke igjennom det jeg selv har skrevet, med et mer kritisk blikk.